

XALQ PEDAGOGIKASIDA OILA VA OILAVIY TARBIYANING AKS ETISHI**Mutalliyeva Diyora Nodirbek qizi***NamDU, Pedagogika va psixologiya yo'nalishi 2-kurs talabasi*

Annotatsiya: *Ushbu maqolada bola tarbiyasida oila va oilaviy tarbiyaning muhim ahamiyati, oila tarbiya o'chog'li sifatida muhim omil ekanligi yoritib berilgan.*

Kalit so'zlar: *Oila, tarbiya, qadriyatlar, barkamol avlod*

Annotation: *This article highlights the importance of the family and family education, and the fact that factor as a center of education.*

Key words: *Family, education, values, mature generation*

Tarbiya haqida so'z borar ekan avvalo inson ko'z o'ngida unga zamin, poydevor oila sanaladi.

Tarbiyani nafaqat oilada balki butun bir inson yashab istiqomat qiluvchi jamiyat, yurt, makon zamondan qat'iy nazar insonlar tomonidan berib boriladi.

“Tarbiya–o'sib kelayotgan avlodlarda hosil qilingan bilimlar asosida aqliy kamolot va dunyoqarashni insoniy e'tiqod, burch va mas'uliyatni jamiyatimiz kishilariga xos bo'lgan axloqiy fazilatlar yaratishdagi maqsadni ifodalaydi. Tarbiya-bola tug'ilganidan boshlab umrining ohirigacha davom etadigan jarayondir”[1.11].

Tarbiya shunday muhim jarayonki uning asl mohiyati dastlabki poydevoriga bog'liq mashhur faylasuf, shoir Bedil aytganidek: Bino poydevorining birinchi toshi qiyshiq qo'yilsa binoning boshi yulduzga yetsa ham qiyshiq bo'lib qolaveradi. Ushbu binoning me'morlari esa oila deb atalmish qo'rg'onning sohibi va sohibalaridir.

“Mamlakatimizda sog'lom va uyg'un kamol topgan avlodni tarbiyalash uchun zarur imkoniyatlar hamda shart sharoitlarni yaratish, 21-asr intellektual qadriyatlar ustuvorlik qiladigan asr ekanligini e'tiborga olgan holda vatanimiz yigit va qizlarini har tomonlama barkamol shaxslar etib shakllantirish borasidagi keng ko'lamli chora tadbirlar kompleksini amalga oshirish maqsadida 2010-yil O'zbekiston Respublikasida “Barkamol avlod yili” deb e'lon qilindi.[2.3]

Birinchi prezidentimiz Islom Karimov farmoniga muvofiq amalga oshirilgan “Barkamol avlod yili” dasturida o'sib kelayotgan yosh avlod tarbiyasiga alohida ahamiyat qaratildi.

Yosh avlod tarbiyasini boy va komil inson etib tarbiyalashda oila va oilaviy muhit juda katta ahamiyat kasb etadi.

“Oila–qon-qarindoshlik, qarindoshchilik, nikoh orqali yoki birga istiqomat qilish orqali bog'langan odamlardan iborat ijtimoiy guruhdir[3.97]

Oila o'ziga xos urf-odatlar an'ana va qadriyatlarni mujassam etgan kichik vatan sanaladi. Bola tug'ilganidan uning qulog'iga ona allasi bilan kirgan mehr ana shu tarbiyaning nurli uchqunlaridir. Oila deb atalmish mustahkam qo'rg'onning himoyachisi, mardlik timsolini o'z otasi timsolida ko'radi. Atrof muhit, vatanga bo'lgan muhabbat mehr tuyg'ularini esa erta tongdan hovlini chinniday sarishta

tutib, dasturxonga issiq shirmoynonlarni terayotgan onasidan o'rganadi. Tarbiya deb atalmish bog'ning ilk bog'bonlari, ya'ni ota-onalar qanchalik mohir mehnatkash, oliyjanob, aql zakovatga ega bo'lsalar ushbu bog'ning mevalari farzandlar kelgusi faoliyati davomida ana shu oiladan olgan ta'lim tarbiyasini yanada mustahkamlab boyitib boradi.

1998-yilni "Oila yili" deb e'lon qilinishi "Oila" ilmiy amaliy Markazining tashkil etilishi, Respublikada oila manfaatiga qaratilgan maxsus Davlat dasturining qabul qilinishi, uning mantiqiy davomi sifatida 1999-yilni "Ayollar yili" deb e'lon qilinishi, viloyatlarda oilaga xizmat qiluvchi turli maslahatxonalarning tashkil etilishi, oila muammolarini ilmiy tadqiq etish maqsadida O'zbekiston tarixida birinchi bor oila psixologiyasi muammolari bo'yicha tadqiqotlar olib boradigan ilmiy kadrlarni tayyorlash maqsadida aspirantura tashkil etilishi, ularga aspirantlarning qabul qilinishi yuqoridagi fikrimizning dalilidir [4.3]

Konstitutsiyamizning 63-moddasida oila jamiyatning asosiy bo'g'ini ekanligi takidlab o'tilgan. Konstitutsiyamizda ko'rsatilganidek oila jamiyatning ajralmas bo'g'ini ekan uning har qanday huquqlari davlat tomonidan himoya qilinadi. Ammo bugungi kunda ko'plab oilalarning arzimagan sabablar va tushunmovchiliklar oqibatida ajralib ketishi o'sib kelayotgan yosh avlod taqdiriga salbiy ta'sir ko'rsatmoqda. Statistika ma'lumotlariga qaraganda Respublikamizda joriy yilning birinchi yarim yilligi davomida 12 ming 810 ta, o'tgan yilning shu vaqtiga nisbatan 3 ming 151 ta kam oilaviy ajralishlar ro'yxatga olingan, ammo, shu yilning o'zida respublika bo'yicha 8 ming 725 nafardan ortiq voyaga yetmagan bolalar ota yoki ona mehridan mahrum bo'ldilar. Anglash joizki tarbiya o'chog'i bo'lmish oilani asrab avaylash har bir shaxsning muqaddas burchidir. Oilani qutlug' dargoh deya e'zozlash shu muhitda niholdek parvarish olayotgan yoshlar kelajagiga zamin yaratishiga shak-shubxa yo'q.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1.11. O'.M.Asqarova, M.S.Nishonov, M.Xayitboyev. Pedagogika. Darslik. T.: 2008-yili

2.3. I.Karimovning "Barkamol avlod yili" davlat dasturini ishlab chiqish va amalga oshirish bo'yicha tashkiliy chora tadbirlar to'g'risida"gi farmoyishi.

3.97. O'zbekiston Milliy Ensiklopediyasi 2000-2005-yillar.

4.3 G. B .Shoumarov, I.O.Haydarov, N.A.Sog'inov, A.Akramova, G.Solihova, G.Niyozmetova- Oila psixologiyasi. T .2008-yil